

Onderweg naar onderwijs

Een Klasse-redacteur stapt op metro, bus of trein richting school. Wat vertelt het traject over ons onderwijs?

Tekst Bart De Wilde
Beeld Kevin Faingnaert

Aflevering 1: Op de bus naar taalkamp

Maandagochtend 15 juli. De zon stuurt haar kat. Dat hadden enkele deelnemers van het taalkamp Frans dolgraag ook gedaan. Maar de meeste kijken er wél naar uit. Wie zijn die tieners die in hun vakantie achter schoolbanken kruipen? En zien hun ouders het als bijles, die rechtzet waar hun kinderen – of de taallessen op school – tekortschieten?

HALTE 1: CARREFOUR OOSTAKKER

De bus bolt zijn eerste meters met een slakkengangetje de parking van een Gents grootwarenhuis af. Ouders krijgen ruim tijd om hun kinderen uit te zwaaien met brede halen of kleine knikjes. Hun motieven om hun kinderen op taalkamp te sturen, zijn wel eenduidig. Ze zien een week Ardennen als een investering en willen hun kinderen – opvallend veel aso'ers die dromen van wetenschappen of economie, zonder tekorten voor Frans – extra kansen geven om hun spreekniveau op te krikken. “Dat facet van taalonderwijs scoort ondermaats op school”, stelt een mama. “Door de organisatie, de lesaanpak, het beperkte aantal uren. Zowel in basis als in secundair staan leraren voor grote groepen en schieten spreken en schrijven er vaak bij in. En al doet de school van mijn zoon met middagactiviteiten in andere talen zijn best, ze volstaan niet. Goed Frans leren spreken kan alleen als je ondergedompeld wordt en een tijdje geen Nederlands mag bovenhalen.”

Haar zoon klimt graag op de bus vol jongeren uit de derde graad lager en eerste graad secundair. Helemaal vooraan zit Rune (14), hij gaat voor de tweede keer. “Vorig jaar vroeg ik mijn vader of ik op taalkamp mocht. Om op school betere punten te scoren voor Frans. Mijn vader liet zijn kop koffie bijna vallen. Natuurlijk ging hij akkoord.” Bij Hendrik (14) was het *van moeten*: “Tachtig halen of op taalkamp. Ik had achtzestig. Maar wellicht hadden mijn ouders het kamp bij Roeland al geboekt voor mijn examencijfers bekend waren.” Hendrik zit er niet mee. Op zijn sportclub ziet hij leeftijdsgenoten moeiteloos switchen tussen Nederlands en Frans. Dat wil hij ook kunnen. En een vriend/klasgenoot wilde meteen mee. Een andere – moeder staat er alleen voor – vond het te duur.

Roeland is een ervaren speler op de markt. De vzw organiseert al bijna vijftig jaar taalkampen voor leerlingen van zeven tot achttien jaar. Mieke Van Parys, algemeen coördinator: “Ook voor die jongste groep is de vraag groot. Terwijl

ze op school nog maar net met Frans bezig zijn. Ouders weten dat jonge kinderen taal makkelijker absorberen en hopen dat ze daardoor een voorsprong nemen." Lange tijd had Roeland een monopolie op educatieve kampen. Dat zijn ze kwijt. "Taal-, STEM- en wetenschapskampen zitten in de lift. Zelfs universiteiten bieden leerweken aan waarin ze kinderen 'laten ravotten met proefjes'. Dat kinderen tijdens de zomer iets bijleren, vinden ouders een meerwaarde. Het kan ze op school helpen richting gewenst diploma, redeneren ze."

HALTE 2: ATOMIUM BRUSSEL

Vanuit Oostakker gaat het naar de voet van het Atomium. Je dochter op taalkamp sturen terwijl je in Brussel woont? "Toch wel", lacht mama Fran. "Voor Nederlandstalige kinderen als Noor (13) vraagt het veel lef om in een Brusselse school Frans te spreken. De lat ligt hoog door de Franstalige leerlingen. Ze voelt voortdurend dat haar tweede taal matig is, en zoekt Nederlandstalige vrienden op. Ook buiten de school praat ze nauwelijks Frans. Een taalkamp helpt. Nu investeren in Frans, zien we voor Noor als een grote troef in haar leven en op de arbeidsmarkt."

De tieners mogen dan op taalkamp vertrekken om veel te babbelen, op de bus hangt vooral de stilte. "Helemaal anders dan de uitgelaten sfeer bij klasuitstappen", vertelt de buschauffeur voordat hij een Franse film start. Over een groepje jongens op kamp. Een onderbroekenscène lokt lichte lachjes uit. 'Culottes' roepen de acteurs in een paar minuten tig keren en is vermoedelijk het eerste nieuwe woord dat de deelnemers op dit taalkamp opsteken. De tieners kijken wel, maar aan het einde van hun aandacht is er nog een stukje film over. Het lot van schoolfilms: slechts een paar leerlingen haalt geconcentreerd de eindgeneriek. In hun hoofden zwelt de onrust.

"Moeten we straks volledig overschakelen naar Frans? Is er een totaalverbod op Nederlands? En moeten we zelfs in onze vakantie achter schoolbanken zitten?" Blijke (14) stelt hardop de vragen waar alle nieuwkomers mee zitten.

EINDHALTE: BURE, LUXEMBURG

De antwoorden volgen meteen na aankomst. Leraren Sien en Dorien bevestigen hun bange vermoedens. "Vanaf nu kiezen we resoluut voor het Frans", knikt Dorien. "Ook de sms'jes naar je ouders of vrienden. Als je honderd procent overschakelt, pik je ze zoveel meer op."

"Die boodschap komt altijd stevig binnen", vertelt Sien. "Je ziet sommige gezichten betrekken. Maar een dag later nemen net die gasten de groep op sleeptouw tijdens een spel. Komen ze niet op een woord, beginnen ze met handen en voeten te omschrijven: 'C'est pour manger, c'est rouge ou vert ...'. Het lukt ze om duidelijk te maken wat ze willen. Ze werken in kleine groepen, helpen elkaar, krijgen succeservaringen en dromen na vijf dagen zelfs in het Frans. Op school heb je wekelijks maar vier keer vijftig minuten, in een klas met vijftientig leerlingen die met hun gedachten al half bij de toets van geschiedenis zitten. Leerlingen lang laten zoeken naar een antwoord of iedereen aan het woord laten, lukt niet altijd. Een gemiste leerkans. Door de schaarse tijd, bouw je taalverwerving vooral op vanuit grammatica en expliciete regels. Minder vanuit communicatie. Terwijl een mooie balans ideaal is."

"Daarom geloof ik heel erg in de meerwaarde van taalkampen", stelt Dorien. Als kinderen zinnen elke dag horen en gebruiken, onthouden ze die wel. Op school slagen we erin leerlingen op hun achttiende een goede grammaticale basis en een grote passieve kennis mee te geven. Maar vreemde-

talenoederwijs mag ambitieuzer: je hoort nog te vaak dat iemand echt Frans leerde praten en schrijven op zijn werk. Initiatieven als CLIL en immersie zijn nodig om ons taalonderwijs naar een hoger niveau te tillen. Maar dan heb je, net als op taalkamp, wel leraren nodig die de taal beheersen. Een heikel punt. Zeker in basisonderwijs, waar collega's in alle vakken thuis moeten zijn en keihard werken. Je kan niet verwachten dat hun spontane taalgebruik rijk en foutloos is."

Of ouders de kampen als bijles zien en een deel van taalverwerving buiten de schoolmuren plaatst, wil ik nog weten. Dorien: "We zien zeker leerlingen die op taalkamp gestuurd worden door hun leraren of hun ouders, op zoek naar betere cijfers. Vooral onze remediërende kampen in de paasvakantie trekken bijlesouders aan. Daar proberen we kinderen met een achterstand klaar te stomen voor de eindexamens."

"Maar op de zomerkampen komen sommige tieners uit eigen initiatief", eindigt Sien. "Zij weten: we amuseren ons en vergeeten bijna dat alles in het Frans gebeurt. Intussen kweken ze een rijkere woordenschat. Op school hapert hun schrijfvaardigheid nog altijd, maar ze voelen dat hun taalkamp rendeert en zijn niet bang om tijdens de Franse les het woord te nemen."

TERUG THUIS

Dat de markt aan educatieve kampen groeit, bevestigt een avond zoeken door het aanbod van organisaties. Hoe kijkt Louise Elffers, onderwijskundige aan de Universiteit van Amsterdam en auteur van 'De bijlesgeneratie' naar die zomerkampen? Hoe dicht leunen ze aan bij bijlessen?

Specifiek onderzoek naar taalkampen deed Louise Elffers niet. Maar dat ouders het als een investering zien voor later,

Wie is Dorien Geeraerts?

- leraar Frans-godsdienst
- 5 jaar mee als leraar met Roeland, 10 jaar als didactisch verantwoordelijke

Wie is Sien Van de Caveye?

- leraar Frans-Nederlands
- deed 3 Roeland-kampen als jongere, 6 als leraar

loopt wel gelijk met bijlessen. Ze vergelijkt het met zomerse zwemcursussen. "In de zwemles zitten kinderen in niveau-groepen en gaan soms traag vooruit. Dus boeken ouders een stoomcursus als snelweg naar het begeerde zwemdiploma. Reguliere zwemscholen stellen dat kinderen er vooral trucjes leren om het zwemdiploma te halen, want dat je na één week niet écht kan zwemmen."

Diezelfde kritiek krijgt ook bijles. Nog zo'n markt die ook in Vlaanderen al vijftien jaar boomt. "Het gewone onderwijs vindt dat kinderen er leren presteren voor examens, zonder écht te leren. Ouders malen daar minder om. Als hun kind maar het diploma of de toegang tot hoger onderwijs binnenhaalt. Er staat veel druk op de schoolloopbaan, nu meer jongeren hogere studies aanvatten en de relatieve waarde van diploma's daalt. Steeds vaker tellen ouders geld neer voor persoonlijk begeleiding en maatwerk buiten de klaslokalen – scholen missen daarvoor vaak geld, mankracht en tijd – om alles uit de schoolcarrière van hun kinderen te halen wat erin zit. Ook als ze geen aanwijsbare achterstand hebben. Bijlessen zijn niet alleen nog remediërend, maar ook competitief."

"Dat we onderwijs meer uitbesteden aan de private markt, is geen goede tendens. We riskeren groeiende kansongelijkheid en welzijnsproblemen bij kinderen, als de schooldagen (de combinatie school + bijles) te lang worden. Steeds meer scholen bouwen daarom het aantal klassikale uren af, en roosteren vaker tijd in voor individuele begeleiding en kleine studiegroepjes waar leerlingen elkaar helpen. Zo hopen ze de tendens naar buitenschoolse bijlessen en huiswerkbegeleiding te keren."